

Ordavkodings-strategier

BJØRN EINAR BJØRGO
NEVROPSYKOLOG

Ordavkodning

- To veier inn i leksikonet
 - De to veiene er gjensidig avhengig av hverandre og utvikler hverandre
 - Fonologisk avkodning av nye ord (ukjente skriftbilder).
 - Visuo-ortografisk (leksikalsk) avkodning av kjente ord.

© 2010 - 2016 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO

Ordavkodning

Enkel fonologisk vei

Omkode sekvensen av bokstaver til enkeltlyder.

Trekke sammen lydene.

Bruke lydpakken til å lete opp uttalen og ordlyden til ordet i leksikon.

Enkeltbokstaver oversettes til de enkelt lydene de vanligvis representerer.

Fonologisk vei bygger på:

- Fonembevissthet
- Bokstav-lydlæring
- Benevningshastighet
- Ordforråd

© 2010 - 2016 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO

Ordavkoding

Enkel fonologisk vei

Enkle fonologiske vei er:

- Langsom
- Anstrengende
- Konsentrasjonskrevende
- Belastende for den fonologiske korttidshukommelsen

© 2010 - 2016 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO

Ordavkoding

Visuo-ortografisk avkoding

Avkoding består i direkte og umiddelbar identifisering av et ords stavemønster (bokstavrekke) som den skriftlige representasjonen av et kjent talt ord.

Ortografisk ordidentifisering krever at ordet er lest noen ganger og at det er dannet en

- Mental
- Ortografisk
- Representasjon

av ordet i leksikon i langtidshukommelsen.

Fra da av kan hele ordet leses som en enhet direkte fra minnet uten lydering.

© 2010 - 2016 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO

Ordavkoding

Avansert fonologisk vei

Ved avansert fonologisk vei foregår avkodingen med større orddeler enn enkeltfonemer:

- Stavelser
- Enkle lydrette rim
- Opptakter med konsonantklynger
- Kompliserte- og lydstridige rim

Avansert fonologisk vei er en raskere og mer effektiv måte å avkode nye og ukjente ord på.

© 2010 - 2017 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO

Ordavkoding

Avansert fonologisk vei

Elevene har lært noen **MOR** og fortsetter å avkode nye ord fonologisk de gjenkjenner og lærer de større bokstav-lydenheter som går igjen i mange ord.

- Rim, opptakter, bøyingsmorfemer, forstavelserfonemer, endelsesmorfemer og sammensatt ord.

Elevene lærer å avkode multibokstavenheter.

Elevene lærer tidlig slike større ortografiske mønstre.

© 2010 - 2016 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO

Ordavkoding

Avansert fonologisk vei

Øket forråd av større enheter videreutvikler avkodingsferdigheten på **tre** måter:

- 1) Multibokstavenhetene gir mer effektiv avkoding av ukjente skriftbilder (ord). Kravene til arbeidsminne, synsferdigheter og kognitive ressurser reduseres.
- 2) Lettere å avkode det ukjente ordet skjegget hvis en kjenner det komplekse grafemet **skje**, rimet **egg** og stavelsen **et**.
 - **Skj+egg+et** versus **s+k+hj+e+g+g+e+t**
- 3) Et større forråd av presise MORs muliggjør analogilæsing og staving av ukjente skriftbilder
 - F.eks. **sommer** analogi til **kommer**.

© 2010 - 2016 TEMPOLEK* WWW.TEMPOLEK.NO
